

Névszói predikátumok a tundrai nyenyecben

Mus Nikolett

Előadásomban olyan tundrai nyenyec (északi szamojéd) mondatokat vizsgálok, amelyekben a predikátum lexikális-fogalmi jelentését nem egy ige, hanem valamely névszó hordozza. A tundrai nyenyec nyelv névszói predikátumának szerkezetét leíró szakirodalom (vö. Kuprijanova et al. 1957, 1985, Wagner-Nagy & Viola 2009) kizárólag a *melléknévi* és *főnévi* állítmány grammatikai tulajdonságaival foglalkozik, amelyben az állítmányi szerepű névszói csoport a nyelv szórendi szabályainak megfelelően mondatvégi pozíciójú és megjelenik rajta az igei egyeztető toldalék (és a múltidő jele) anélkül, hogy egy kopulatív ige szerepelne a felszíni szerkezetben (vö. 1a–b):

(1) a. melléknévi predikátum

mań ŋarka-dam(-ź).

1SG nagy-1SG-(PST)

'Én nagy vagyok (voltam).'

(Kuprijanova et al. 1985: 223)

b. főnévi predikátum

mań jortá-dam(-ź).

1SG halász-1SG-(PST)

'Én a/egy halász vagyok (voltam).'

(Kuprijanova et al. 1957: 202)

Bár a szakirodalom részletesen foglalkozik az (1a–b)-ben illusztrált predikátumtípussal, nem vizsgálja az ún. *ekvatív* és *inkluzív* (vö. Payne 1997: 111 és Dryer 2007: 233) szerkezetek között felmerülő esetleges grammatikai különbségeket a nyelvben.

Annak ellenére, hogy a névszói predikátumokat célzó tipológiai vizsgálatok (pl. Dryer 2007 és Payne 1997) megkülönböztetik a névszói állítmányok egy harmadik típusát is: az ún. *lokativ-egzisztenciális* (és *posszesszív*) szerkezeteket, a tundrai nyenyec nyelv e szerkezeteiről (lásd 2a–b és 3) mindezidáig nem született részletes leírás.

(2) a. lokatívuszi

kńiga stol-? ŋi-ńa ŋa.

könyv asztal-GEN pp-LOC van.3SG

'A könyv az asztalon van.'

(EL: 2012)

c. posszesszív

xorowi-do?, juno-do? tańa-?.

tehén.PL-3PL ló-3PL van-3PL

'Vannak teheneik és lovuk.' (Almazova 1961: 221)

b. egzisztenciális

ťiki pædara-xana xo-? tańa-?.

az erdő-LOC fűzfa-PL van-3PL

'Fűzfák vannak abban az erdőben.'

(Almazova 1961: 39)

Előadásomban tehát a tundrai nyenyec nyelv névszói állítmányi szerkezeteit mutatom be, különös hangsúlyt fektetve az egyes szerkezet típusok közti grammatikai különbségekre.

Irodalom

Almazova, A. V. 1961: *Samoučitel' neneckogo jazyka*. Leningrad: Učpedgiz. [Nenets selftaught].

Dryer, Matthew S. 2007. Clause types. In *Clause Structure, Language Typology and Syntactic Description*, Vol. 1, edited by Timothy Shopen, pp. 224–275. Second Edition. Cambridge University Press.

EL 2012 = Evdokija Lampay

Kuprijanova Z. N. et al. 1957.= Kuprijanova Z. N., Khomič, L.V. & Ščerbakova, A.M. 1957. *Neneckij jazyk* [Nenets language], Leningrad.

Kuprijanova Z. N. et al. 1985.=Kuprijanova, Z.N., Barmich, M.Ja. & Khomich, L.V. 1985 [1977]. *Neneckij jazyk* [Nenets language], Leningrad.

Payne, Thomas E. 1997. *Describing morphosyntax*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wagner-Nagy Beáta & Viola Lotti 2009. Typology of affirmative and negative non-verbal predicates in the Ugric and Samoyedic languages. *Finnisch Ugrische Forschungen* 60: 117–159.